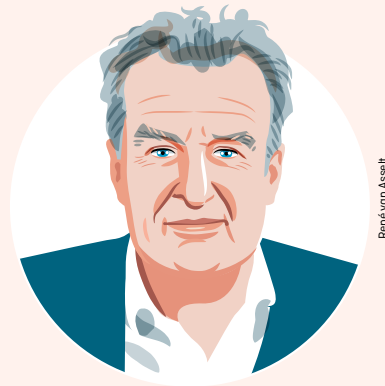

Zelfs nu (klimaat, moord en oorlog) is optimisme terecht

René van Asselt

Het bijna afgelopen jaar was gewelddadig. Oorlogen in Israël, Gaza, Libanon, Sudan en Oekraïne. Voeg daarbij de terugkeer van het antisemitisme in West-Europa, zelfs in ons eigen Mokum, en het lijkt of de hele wereld in brand staat.

Op dit soort sombere dagen is het tijd om *Ons betere ik – waarom de mens steeds minder geweld gebruikt* van Steven Pinker weer eens door te bladeren. De Canadees-Amerikaanse linguïst en psycholoog maakte in dat boek al meer dan tien jaar geleden duidelijk dat in weerwil van wat bijna iedereen denkt, de wereld in de loop van de tijd juist minder oorlogszuchtig is geworden. Jazeker, de Tweede Wereldoorlog was met 55 miljoen doden de gewelddadigste oorlog in de geschiedenis, maar de wereldbevolking is wel fors gestegen. Wanneer we daarvoor corrigeren, zakt WO II (1939-1945) naar de negende plaats.

In de Middeleeuwen voerden alle steden in Europa oorlog tegen elkaar. Siena probeerde Florence te vernietigen, Florence wilde San Gimignano van de kaart vegen, zelfs Schiedam, Rotterdam en Gouda trokken tegen elkaar ten strijde. Gaan we nog verder terug in de tijd: archeologen schatten op basis van skeletonderzoek dat in de prehistorie 15 procent van de bevolking door geweld om het leven kwam. Tegenwoordig minder dan 1 procent.

Gerlof Leistra, misdaadverslaggever van dit weekblad, schreef met criminoloog Marieke Liem het boek *Mythen over moord*, waarin ze met harde cijfers aantonen dat ook in de huidige tijd steeds minder moorden worden gepleegd, alle ophef over 'femicide' ten spijt. Het aantal moorden daalt in Nederland al drie decennia. Per 100.000 inwoners worden er in Nederland 0,7 mensen vermoord. Voor heel Europa is het drie, wereldwijd zes. In het Oxford van de veertiende eeuw werden elf moorden per 100.000 inwoners gepleegd, blijkt uit rechtbankverslagen die Steven Pinker aanhaalt in zijn boek.

Je zou verwachten dat in plaats van de oorlogsdoden en moorddoden eigentijdse doden komen. Verkeersdoden? Nemen ook al decennia in aantal af. In 1972 waren er meer dan drieduizend, nu zeshonderd. Klimaatdoden dan? Tom Middendorp, die zich trots klimaatgeneraal noemt, heeft het al een paar jaar over 'klimaatoorlogen' en mocht daarover onlangs een tv-programma maken. Daarin voert hij zelfs de oorlogen in het Midden-Oosten, waar ze elkaar toch echt al sinds Adam en Eva de hals afsnijden, terug op toenemende hitte en droogte.

En Frans Timmermans, de immer empathische leider van GroenLinks-PvdA, wilde als Europees Commissaris een herdenkingsdag voor alle klimaatdoden nadat in 2021 de vijftienjarige dochter van een collega was verdronken bij een overstroming in de Ardennen. Wat de vraag oproept hoeveel klimaatdoden er eigenlijk zijn en hoe zich dat verhoudt tot vroeger, toen we het nog niet over klimaatoorlogen en klimaatrampen hadden.

Welnu, in *In het voetspoor van de vooruitgang* gaat filosoof Sebastien Valkenberg (hij publiceert soms in dit weekblad en heeft een wekelijkse column in het *FD*) hierop in. Er blijkt een International Disaster Database te bestaan, bijgehouden door de Katholieke Universiteit Leuven. Die rapporteert juist dat het aantal klimaatdoden voortdurend afneemt. 'Natuurrampen maakten nog nooit zo weinig slachtoffers.' In 2021 (toen Timmermans met het idee van een herdenkingsdag kwam) waren er 10.525 klimaatdoden. In 1961 waren het er 668.528 en in 1931 3,7 miljoen. Valkenberg: 'En dat bij een wereldbevolking die fors kleiner was dan de huidige.'

In zijn boek betoont Valkenberg zich, in het voetspoor van eerdere filosofen als Claude Henri de Saint-Simon – al in de achttiende eeuw – en tegenwoordig Steven Pinker, maar ook uw dienaar (ik schreef in 2007 *Het Grote Goed Nieuws Boek* en in 2015 *Alles wordt beter! – nou ja, bijna alles*), een heuse vooruitgangsoptimist. Welkom bij de club, Sebastien!

Er is veel mis met deze tijd. Poetin bonkt op de poort, het duurt nog wel een paar eeuwen voordat ze in het Midden-Oosten samen door een deur kunnen, bij ons wapperen alom die vreselijke Palestijnse vlaggen, de schoolprestaties van onze kinderen kachelen achteruit en veel mensen kijken de hele dag – zelfs als ze achter het stuur zitten! – op hun telefoon.

Maar gelukkig is het niet allemaal kommer en kwel. Op het gebied van oorlog, moord en doodslag mogen we blij zijn dat we hier en nu leven. Ik wens u vredige feestdagen.

'Natuurrampen maakten nog nooit zo weinig slachtoffers'